

Nimi:**Kool:****Klass:**

10 p. (10 min.)

ÜLESANNE nr. 1

Kirjuta iga kuupäeva taha, millist kalendritähtpäeva sellel Eestis tähistatakse

- a) 24. juuni – jaanipäev
- b) 10. november – mardipäev
- c) 23. aprill – jüripäev
- d) 14. veebruar – sõbrapäev/valentinipäev
- e) 10. juuli – seitsmevennapäev
- f) 29. september – mihklipäev
- g) 14. märts – emakeelepäev
- h) 14. jaanuar – taliharjapäev
- i) 25. november – kadripäev
- j) 21. detsember – toomapäev

16 p. (10 min.)

ÜLESANNE nr. 2

Leia igale vanasõnale õige lõpp, kirjuta vanasõna alguse järel õige number

a)	Aus nimi	13
b)	Hallpead austa,	11
c)	Vaga vesi,	5
d)	Enne mune,	16
e)	Oma särk	15
f)	Kes tööd teeb,	7
g)	Oma silm	9
h)	Parem ema armu hõlmas	2
i)	Nälg	10
j)	Kes kahju kardab,	12
k)	Üheksa korda mööda,	8
l)	Kelle jalg tatsub,	6
m)	Töö	14
n)	Habe	1
o)	Küla saunad	3
p)	Parem varblane peos	4

1.	<i>on mehe au</i>
2.	<i>kui kuninga kuldlinnas</i>
3.	<i>kõetakse kordamööda</i>
4.	<i>kui tuvi katusel</i>
5.	<i>sügav põhi</i>
6.	<i>selle suu matsub</i>
7.	<i>see leiba leiab</i>
8.	<i>üks kord lõika</i>
9.	<i>on kuningas</i>
10.	<i>on kõige parem kokk</i>
11.	<i>kulupead kummarda</i>
12.	<i>see kasu ei saa</i>
13.	<i>on kallim kui kuld</i>
14.	<i>on vaese mahe kasukas</i>
15.	<i>on ihule ligemal</i>
16.	<i>siis kaaguta</i>

7 p. (5 min.)

ÜLESANNE nr. 3

**Missugune tegelaskuju esineb ainult eesti, missugune ka teiste rahvaste anekdootides?
Kirjuta vastava tegelaskuju ette kas E või M.**

M	blondiinid
E	Juku
M	hullud
M	tšuktšid
E	Anne Veski
M	Holmes ja Watson
M	Pikku-Kalle

ÜLESANNE nr. 4

8 p. (10 min.)

Milliste loomade peitenimetused on alljärgnevad liitsõnad?

- a) Haavikuemand – jänes
- b) Mesikäpp – karu
- c) Käbitäkk – orav
- d) Reinuvader – rebane
- e) Hiirekuningas – kass
- f) Kikk-kõrv – jänes
- g) Metsatöll – hunt
- h) Põõsa-alune – madu

Kirjuta iga teksti järele, millise rahvajutužanriga on tegu.**a) Katk**

Põhjasõja ajal keind katk sii ringi nagu pisike all poiss. Kes seda poissi neind, see surnd. Siis surnd keik inimesed ära, kaks tükki jäänd ainult järele. Nad pole muidu üksteist leind, kui mere ääres liiva peal näind teise jälled. Siis olnud inimesel nii ea meel, et teise jälgi nähes lasknd kummuli maha ja annud nendele suud. – muistend

b) Soe piim

Tallinna mees küsinud võrukese käest: „Kas see on soe piim?“ Võruke vastu: „Oled sa hull või mis? Tahad soe piima! Kes seda enne kuulnud, et susi lüpsab.“ – anekdoot / naljand

c) Karjapoisi vastus teekäijale

Teekäija küsinud tee ääres karjapoisi käest: „Palju maad linna on?“

Karjapoiss vastanud: „Neli versta.“

„Aga minu arust pidi enne nagu kuus versta olema,“ vastanud teekäija.

„Enne oli küll,“ vastanud karjapoiss, „Aga meie Punu lükkas kaks maha, nüüd on neli.“

– naljand

d) Soovide vähk

Mies ja naene tegivad heina. Naene hakkas ajama, et: „Mine too kalu.“ Mees: „Kust ma need tuon“.

Ta läks jõe ääre ulkuma ja sai ühe vana suure vähi. Vähk ütles, et: „Mis sa minust vanast saad, et mina olen seetsekümme viie aastane. – „Minu naene tahab kalu.“ Siis vähk andis. „Kui sul miski puudu on, siis tule siia jõe äärde ja hüüa: „Vähike, vennake, must mies.““ – Naene ütles, et kui kaua ma neid värski kalu söön. „Vähike vennake, must mies.“ „Mis su naene nüüd tahab?“ - „Minu naene tahab suolased kalad.“ – „Kui kaua ma siin suolased kalad söön; ma tahan sialiha ja praadi saada.“

„Vähike vennake, must mies.“ – „Mis su naene nüüd tahab?“ – „Minu naene tahab sialiha ja praadi.“

„Oh kui kaua ma pian siin olema, ma tahan mõisas elada ja sitsiriided kanda.“

„Vähike vennake must mies!“ – „Mis su naene nüüd tahab?“ – „Minu naene tahab sitsiriided ja moesas elada.“

„Kui kaua ma akkan siin mõisas elama, ma tahan kuningas olla.“

„Vähike vennake, must mies!“ – „Mis su naene nüüd tahab?“ – „Minu naene tahab kuningas olla.“

– „Mine, nüüd tema on kuningas.“

„Oh kui kaua ma tahan kuningas olla, ma tahan Jumal olla.“

„Vähike vennake, must mies.“ – „Mis su naene nüüd tahab?“ – „Minu naene tahab Jumal olla.“ –

„Mine, nüüd tema on sealaudas.“

– muinasjutt

e) Kaduv tüdruk

Elasid pruut ja peigmees. Ühel päeval läks poiss sõjaväkke. Paari aasta pärast tuli poiss sõjaväest tagasi. Ta teadis, et tüdruk tuleb talle rongijaama vastu. Ta tuli rongi pealt maha ja vaatas ringi, aga tüdrukut ei olnud. Äkki aga märkas ta eemal oma tüdrukut ja läks tema juurde, nad läksid koos ühte kohvikusse. Seal nad rääkisid omavahel, kuid äkki ajas tüdruk endale kogemata veini kleidi peale. Ta ütles poisile, et läheb teeb WC-s kleidi puhtaks. Poiss oli nõus ja jäi teda ootama.

Poiss oli juba kaua aega oodanud, aga tüdruk polnud veel ikka tagasi tulnud, siis käskis poiss teisel naisel vaadata, kas WC-s on selline tüdruk, nagu ta sellele naisele kirjeldas. Naine täitis poisi soovi, aga seal ei olnud kedagi. Siis läks poiss tüdruku juurde koju. Ukse peale tuli tüdruku ema. Poiss küsis, kas see tüdruk on kodus. Tüdruku ema ütles kurvalt, et tüdruk on juba 6 kuud surnud. Poiss vaatas talle imestunult otsa ja ütles, et see ei saa võimalik olla, sest ta oli just temaga kohvikus olnud ja tüdruk ajas endale veel veini kleidi peale. Tüdruku ema palus poisil tüdrukut kirjeldada. Poiss rääkis, et tüdruk oli pikkade juustega ja seljas oli täpiline kleit. Tüdruku ema ütles, et just niimoodi olid nad tüdruku matnud. Nii nad ei jõudnudki selgusele ja nad lasksid tüdruku haua üles kaevata. Kirst tehti lahti ja kirstus lebas tüdruk nagu ennegi, ainult et tema kleidil oli suur punase veini plekk.

– linnajutt / õudusjutt / tänapäeva muistend / kaasaja muistend

Lahenda mõistatused, kanna vastused ruudustikku

¹ K	A	P	S	A	S					
	² P	Ä	H	K	E	L				
		³ Ä	I	K	E					
		⁴ S	O	O						
	⁵ K	U	R	G						
		⁶ K	A	R	U					
		⁷ K	E	E	L					
⁸ M	A	A	S	I	K	A	S			
	⁹ A	K	E	N						
			¹⁰ P	O	R	G	A	N	D	
¹¹ K	Ä	R	B	E	S					
	¹² L	U	S	I	K	A	S			
		¹³ P	A	D	A					

1. Lipp lipi peal, lapp lapi peal ilma nõela pistmata?
 2. Pooleaastane poisike, kivine kasukas?
 3. Hobune hirnub Hiiumaal, hääl kostab meie maale?
 4. Pole meri ega maa, laevad ei uju, käia ei saa?
 5. Ühel jalal seisab, sarvega vett joob?
 6. Üheksa mehe ramm, ühe mehe mõistus?
 7. Tammelaast lätte sees, ei idane, ei mädane?
 8. Algul valgem kui lumi, siis haljam kui hein, lõpuks punasem kui veri?
 9. Puust piirid, klaasist põllud?
 10. Neitsi toas, juuksed õues?
 11. Kutsumata külaline, aga esimene toidumaitsja?
 12. Part vees, saba mäel?
 13. Must müts, look peal?
- Ülalt alla: Öötöö, päevatöö, käbedam kui käsitöö – mis valmib?

Allpool on segi aetud kuus liisusalmi (A-F), mida kasutatakse mängu alustamisel. Pane õiged värsiread kokku, märkides kastidesse õiged numbrid. Salmi pikkus võib olla 2-4 värsipaari.

A	3	14	4	8
B	10	15	11	
C	6	13		
D	7	1		
E	9	5		
F	12	2		

- Püksid tegid pauku,
maas oli sada auku.
- iits-tiits, diberi-tiits,
sina oled mängust prii!
- Üki-kaki, kommi-nommi,
vanamees hüppas üle pommi.
- Püksist hüppas välja konn,
küsis: „Kus su kodu on?”
- Mina ei mõistnud tema keelt,
pöörasin selja ja näitasin keelt.
- Meremees, meremees, vaata ette,
sinu naine kukkus vette.
- Peeter, Peeter peeretas
suure linna väravas.
- „Minu kodu on kivi taga,
sina oled mängust vaba!”
- Punaste pükstega politsei
ütles mulle: „Idi domoi!”
- Üks helevalge tuvi
lendas üle Inglismaa.
- Mitu seppa seda parandavad,
ütled sina, vana tatinina.
- Idinat-sidinat, tsurkat-sai,
peper-maara kuper-kai,
- Pea ees ja jalad taga.
Sina oled mängust vaba.
- Pommis käis üks kõva pauk,
vanamees vaatas – püksis auk.
- Inglismaa oli lukku pandud,
luku võti katki murtud.

Täida lünktekst, valides järgnevate seast õige sõna ja pane see õigesse käändesse
etnosekeskne, funktsioon, hirmulugu, liikuv, linnastunud, massimeedium, moraaliline, muinasjutt, paikapidavus, pajatus, põhituum, suhtlusringkond, žanr, usutavuspiir

Tänapäeva linnastunud ühiskonnas levivaid jutte nimetatakse kõige sagedamini linnajuttudeks. Linnajuttude levikule aitab kaasa inimeste liikuv eluviis ja suur suhtlusringkond. Linnajuttudele on iseloomulik kõrge usutavuspiir. Linnajutt on enamasti anonüümne ja varieerub mõningate detailide ulatuses, ent erinevates maades säilib siiski jutu põhituum. Linnajuttude põhilised süžee-elementid on tugev põhilugu ja tähenduslik – moraaliline osa. Linnajuttude peamiseks funktsiooniks on olnud püüid seletada ebatavalisi ja üleloomulikke juhtumeid tegelikus maailmas. Linnajutu levitamisest võtab osa massimeedium, mis ühtlasi kinnitab ka juttude oletatavat paikapidavust. Linnajutu eluiga on tunduvalt lühem kui rahvajutu vanematel žanridel. Linnajutud võivad olla lähedastes suhetes nii naljandi, pajatuse, muistendi kui muinasjutuga. Linnajuttude uurija Bengt af Klintberg liigitab jutud viide suurde rühma – etnosekesksed, sotsiotsentrilised, lõbustavad lood, noorte hirmulood ja üleloomulikud jutud.

ÜLESANNE nr. 9

Koosta tervikliku sisu ja täislausetega lühilugu, kasutades järgmisest loetelust vähemalt viit piltlikku väljendit:

- *levib nagu kulutuli*
- *ei näe puude taga metsa*
- *hingehinda maksma*
- *hambasse puhuma*
- *kõrvu tuliseks tegema*
- *hommik on õhtust targem*
- *sõelaga vett kandma*
- *kes lapse pilli järgi tantsib*
- *ega lapsesuu ei valeta*
- *üle pea kasvama*

Hinnati väljendite kasutamist õiges kontekstis (5 p) , jutu sisu ja loogilisust (3 p), õigekirja (1 p) ning stiili (1 p).